

Riihimäen vankila

Asiantuntijalausunto

Julkinen

11.5.2026

Riihimäen vankilan lausunto Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Sivistysvaliokunta on pyytänyt Riihimäen vankilasta asiantuntijalausuntoa rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmästä ja sen uudistamisesta.

Viime vuosien aikana Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on ollut mm vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin, sekä valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin.

Tavoitteena on ollut myös oikeusturvan ja yhdenvertaisten käytäntöjen varmistaminen, sekä suunnitelmallisen asteittaisen vapauttamisen lisääminen ja vankien aktiivisempi toimintoihin osallistuminen ja sellin ulkopuolella viettämisen ajan lisääminen. Tavoitteena kirjattu lisäksi henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välisen vuorovaikutuksen lisääminen.

Kirjauksena on myös ollut Rikosseuraamusasiakkaiden yhdenvertaisen ja lainmukaisen kohtelun toteutumisen parantaminen tehostamalla Rikosseuraamuslaitoksen normiohjausta ja lisäämällä henkilökunnan koulutusta. Tavoitteen toteutumista on edistetty säännöllisellä tarkastustoiminnalla ja yksiköiden omavalvontamenetelmällä.

Huomioiden jo pelkästään annetut tavoitteet voidaan todeta, että vartijan työ on parhaimmillaan erittäin vaikuttavaa yhteiskunnallisesti ja lisäksi hyvin spesifi ammatti. Tavoitteiden toteuttajana työ on lisäksi henkisesti paineistettua ja työympäristössä on monenlaisia haasteita. Tavoitteiden näkökulmasta tulee huomioida, että vartijan työ on merkityksellisempää kuin usein ajatellaan ja hyvin tehtynä vartijan työ ansaitsee huomattavasti isomman nosteen.

Lähtökohta

14.4.2026 RISEn antamassa lausunnossa lakivaliokunnalle on todettu mm ettei Rikosseuraamusalan tutkintokoulutusta esitetä lakkautettavaksi. Lähtökohdaksi on kirjattu myös, että tutkintokoulutusta vahvistetaan ja lähiopetusta ei lopeteta.

Uutena asiana on suunniteltu koulutuspoluksi myös mahdollisuus suorittaa tutkinto vartijan työn ohessa, jotta koulutusmahdollisuuksia laajentamalla varmistetaan riittävä koulutettujen vartijoiden määrä vankiloihin eri puolella Suomea.

Omat nostot keskittyvät uuden opintoväylän käyttöönottamisen ja johtamisen huomiointiin.

Tutkintokoulutuksen vahvistaminen lisäämällä uusi väylä opinnoille

Mahdollisuus suorittaa myös perinteisen väylän lisäksi tutkinto voi parhaimmillaan olla hyvä vaihtoehto vartijoiden lisäämiseen.

Kyseisessä mallissa tulee kuitenkin huomioida yksiköiden ohjaajien osaaminen, työajan käyttö ja tasalaatuisuus yksiköstä riippumatta. Tämän hetken tilanne laitoksissa on ettei aikaa ole riittävästi, eli ohjaajien resurssit tulee aidosti huomioida, jos uusi väylä otetaan käyttöön.

Tärkeää on myös luoda malli opiskelijoiden näkökulmasta, jotta perinteisen ja uuden väylän välillä ei ole ristiriitaisuuksia työajan, etuisuuksien, eikä koulutuksen tason osalta. Kokonaisuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että opiskelijat kokevat opiskelun olevan tasa-arvoista niin kestoaltaan, kuin laadultaan. Tämä estää se ettei työelämässä muodostu kahden eri tason puhetta ja tunnetta.

Etuna mallissa on, että yksiköillä on jo tuntemus henkilöstä ja arviointia tehdään oikeassa arjessa ja oikeissa tehtävissä. Mallissa tulee kouluttaa myös vankiloiden yksikönpäälliköt yhdenmukaisen arvioinnin tekemiseen.

Riihimäen yksikkö on lähellä RSKK:sta, joten omassa yksikössä välimatkat ei ole asettuneet ongelmaksi. Ymmärrettävästi yksiköt esimerkiksi pohjoisemmassa Suomessa ovat erilaisissa haasteissa.

Johtaminen muutoksessa ja koulutuksen tulevaisuudessa

Pedagoginen osaaminen ei ole vankiloiden vahvuus, eikä se ole vaatimukseen. Katson, että jatkossakin koulutuksen lähtökohta tulee olla, että pedagoginen johtaminen on turvattu ja keskiössä on laadukkaan opetuksen kehittäminen ja varmistaminen. Tässä RSKK on avainasemassa. Pedagoginen osaaminen ja laadukas johtaminen on varmistettava riippumatta siitä mitä uudistuksia tehdään.

Kokonaisuudessa tulee huomioida opiskelijat ja jatkossa enemmän myös ohjaajat. Lisäksi tärkeää olisi luoda vielä toimivampi malli, jossa RSKK olisi paremmin tietoinen kenttätössä olevista ilmiöistä ja tapahtumista joita peilata opetukseen.

Haasteiden taklaaminen

Uudistuksessa tulee ennen kaikkea huomioida resurssit ja riittävä valmisteluaika muutoksien toteuttamiseen yhdessä RSKK:n kanssa. Tulisi huomioida, että lisääntyvät haasteet vankien kanssa eivät vähennä tarvetta esimerkiksi voimankäytön koulutukseen ja että vartijan työ on kohtaamista vankien kanssa. Tämä on kirjattu myös viime vuosien tavoitteisiin. Tästä syystä näen, että kyseisessä työssä etäopiskelua tulisi olla mahdollisimman vähän, sillä vartijan työtä ei tehdä etänä. Huomioiden talouden haasteet ja haasteet vankiloissa, tulee myös tarkkaan suunnitella kuinka uutta mahdollista mallia arvioidaan, sekä tehdään tarvittaessa muutoksia.

Lisäksi resurssit tulee huomioida myös RSKK:n osalta. Intensiivisempi yhteistyö ja työ vankiloissa edesauttaa tavoitteiden saavuttamisessa ja parhaimmillaan yhdistää yksiköitä ja koulutuskeskusta entisestään.

Lopuksi

Vankila työympäristönä on poikkeuksellinen ja vartijoiden tehtävä vankiloissa on merkittävä laitoksen turvallisuuden ja toiminnallisuuden näkökulmasta. Suhteutettuna henkilöstömäärään yksiköissä, on valvonnan määrä suurin. Tulee myös huomioida, että vartijan työ vankilassa on vaativaa ja paineistettua monesta eri näkökulmasta.

Huomioiden vankimäärän voimakas kasvu ja haasteellinen työympäristö, on hyvä että koulutusta uudistetaan ja taklataan olemassa olevia haasteita. Painopiste tulee mielestäni olla opetuksellisesti vartijatutkinnossa ja lähtökohta tulee olla, että vartijan tutkinto on tärkeä ja riittävä. Koulutuksen arvostus on sekä yhteiskunnallinen, että yksilöllinen oma kokemus. Ymmärtääkseni ammatillisen koulutuksen mielikuva on yleisesti parantunut ja mielestäni yksi olennainen asia alalla pysymiseen on korostaa koulutuksen tarpeellisuutta ja sen yhteiskunnallista merkittävyyttä. Tämä nostaa roolia vartijan työn tärkeydestä jo alku vaiheessa. Tulevaisuuden kiinnostus koulutuksen ja tavoitteiden suhteen voivat ihmisillä muuttua, mutta on tärkeä viestiä että vartijan tutkinto jo itsessään on merkittävä yhteiskunnallinen ja vaativa tehtävä.

Susanna Schugk-Laulumaa

Yksikönpäällikkö

Riihimäen vankila